

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil Štefan Lapajne, c. kr. okrajni glavar v p.

(Dalje.)

XII. Občinski volilni red.

89. Zapriseženi poštni praktikanti imajo značaj državnega uradnika in torej tudi pristojnost in volilno pravico v občini, kjer so nameščeni. (O. 23. aprila 1895, št. 2116. Z. XIX I. št. 8608.)

Proti vpisu poštnega praktikanta R. L. v volilni imenik občine V. se je vložila pritožba, kateri pa upravno sodišče iz nastopnih razlogov ni ugodilo:

Po §-u 13 zakona z dne 15. aprila 1873 se elevi, aspiranti, praktikanti in avskultanti, ako so položili službeno prisego, ne razlikujejo od državnih uradnikov nič drugače, kakor da niso uvrščeni v činovne razrede, a imajo značaj državnih uradnikov in zategadelj tudi domovinsko pravico v občini službovanja in dosledno tudi volilno pravico v smislu §-a 1 ad 2 b občinskega volilnega reda.

90. Za vpis v volilni imenik je z ozirom na enoletno plačevanje davka merodajen dan razgrnitve volilnih imenikov, ne pa dan volitve. (O. 11. oktobra 1895, št. 4748. Z. XIX/II. št. 8887.)

Okrajno glavarstvo v L. je odklonilo zahtevo občincev F. Š. in drugov za vpis v volilni imenik, ker od dneva razgrnitve volilnih imenikov eno leto nazaj računši še ne plačujejo eno leto davka v občini.

Upravno sodišče je vloženo pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Po §-u 12 in nasl. mora župan najmanj 4 tedne pred volitvijo občinskega odbora sestaviti imenik volilcev in ga vsakomur na vpogled razgrniti; iz tega je sklepati, da je za volilno pravico merodajen dan sestave in razgrnitve volilnih imenikov, ne pa dan volitve, ki takrat itak še ni znan. To je tudi razvideti iz §-a 17 zadnji odst., po katerem se 8 dni pred volitvijo ne

sme izvršiti nikaka prememba v volilnem imeniku; torej premembe, ki v to dobo spadajo, sploh ne pridejo v poštev. Trditev, da je po zakonu za volilno pravico merodajen dan volitve, torej ni utemeljena.

91. Za volitev v katerem-koli volečem razredu mora biti določen čas, primeren številu volilcev. (O. 10. januarja 1896, št. 191. Z. XX/l. št. 9215.)

Namestništvo v T. je razveljavilo volitve v vseh razredih občine Z., ker se volitev v zmislu §-a 27 obč. volilnega reda ni smela preje končati, dokler niso vsi k volitvi pravočasno došli volilci svojih glasov oddali.

Proti temu odloku vloženo pritožbo je upravno sodišče iz naslednjih razlogov zaradi neutemeljenosti zavrnilo:

Po razglasilu o volitvi je bil za III. voleči razred določen čas od 9. ure dopoldne do 2. ure popoldne, za II. razred od 2. do 4. ure pop. in za I. voleči razred pa od 4. do 5¹/₂. ure pop.

Volil pa je III. volilni razred več časa, nego je bilo za vse tri voleče razrede določeno, in iz tega je razvideti, da ni bil določeni čas volitve v nikakem razmerju s številom volilcev. Radi tega je torej namestništvo z vso pravico smatralo, da je tako zavlačevanje volitev vplivalo na izid; to je tudi županstvo potrdilo, da je mnogo volilcev volišče zapustilo, ker niso prišli na vrsto. Ni torej nezakonito, da je namestništvo te volitve razveljavilo.

92. Vpokojenim ljudskim učiteljem ne pristojata prednostna volilna pravica. (O. 1. februarja 1896. Z. XX/l. št. 9294.)

Vpokojenemu ljudskemu učitelju I. M. se ni pripoznala, prednostna volilna pravica v zmislu §-a 1. obč. volilnega reda.

Upravno sodišče je vloženo pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo:

§ 1 obč. vol. reda daje predstojnikom in nadučiteljem na ljudskih šolah in na meščeni ravnateljem, profesorjem in učiteljem na srednjih šolah prednostno volilno pravico. Iz tega je jasno, da je ta volilna pravica odvisna od izvrševanja učiteljske službe na dotični šoli, kajti o neaktivnem ni moči trditi, da je predstojnik ljudske šole, ali da je na srednji šoli nameščen. Glede učiteljev in profesorjev na višjih učiliščih že iz besedila zakona ni dvoma,

da izgube prednostno volilno pravico, ako stopijo v pokoj. Trditev pritožiteljev bi imela nemožno posledico, da bi učitelji na srednjih šolah vsled umirovljenja izgubili prednostno volilno pravico, ljudski učitelji pa ne.

93. Pristojnost volilne komisije se ne razteza na presojo pasivne volilne pravice izvoljenca, oziroma volilna komisija nima pravice, popravljati izid volitve z ozirom na pasivno volilno pravico izvoljenca. (O. 30. decembra 1898, št. 6467. Z. XXII. št. 12.319.)

A. S. je bil izvoljen v II. razredu za občinskega odbornika, dasi ni bil vpisan v volilnem imeniku in se je volitve udeležil le kakor pooblaščenec svoje matere. Volilna komisija je vsled ugovora njegovo izvolitev razveljavila in vsled žrebanja proglašila I. Ž. za izvoljenega.

A. S. se je pritožil proti ukrepu volilne komisije, češ, da ima vse zakonite zahteve za pasivno vol. pravico.

Namestništvo v Pragi je instančnim potom ukrep volilne komisije razveljavilo in tudi upravno sodišče je pritožbo zaradi neutemeljenosti iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Po §§ 20—30 obč. vol. reda za Češko ima volilna komisija samo pravico, volitev voditi. Premembe, oziroma popravka volitve pa volilna komisija ne sme proglasiti zaradi tega, ker morda po njenem mnenju manjka izvoljencu sposobnost, biti izvoljenim, kajti po §-u 31 obč. reda je politično oblastvo pristojno ovreči volitev oseb, katere ne morejo ali ne smejo biti izvoljene. Ker se proti izvoljenemu A. S. glede njegove pasivne pravice ni moglo drugega ugovarjati, kakor da ni vpisan v volilni imenik, bilo je pritožbo še posebno zato za riniti, ker vpis v volilni imenik ni predpogoj za pasivno volilno pravico.

94. Ničnost volilnega akta, ako v poznejšnjem razglasu volitve ni navedeno volišče. (O. 2. marca 1899 št. 1465. Z. XXII. št. 12.569.)

Deželna vlada za Kranjsko je razveljavila občinsko volitev v T. zaradi tega, ker je bilo v nabitem razglasu praviloma navedeno volišče v I.; v nedeljo pred volitvijo se je pred farno cerkvijo vnovič volitev razglasila, a se ni navedlo volišče in vsled tega so bili volilci v napačno mnenje zapeljani, da se bode volitev vršila po sedanjem običaju na sedežu županstva, to je v B.

Pritožbo M. P-a in drugih proti temu odloku je upravno sodišče iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Glasom §-a 18 obč. vol. reda je edino le predpisano, da župan volitev najmanj osem dni preje oznani tako, da razglas nabije na javnem mestu ter v njem pove, kje, kateri dan in katero uro se zbere vsak voleči razred in koliko občinskih zastopnikov izvoli. Še drug način razgласa torej po občinskem redu ni predpisan. Ako se pa volitev še na drug način razgласi, kar je vsekakor dopustno in z ozirom na načelo javnosti tudi jako umestno, se vendar to ne sme tako zgoditi, da bi bili volilci glede bistvene točke razgласa, namreč glede volišča v zмотo zapeljani.

V le-tem slučaju je sicer ustni razgлас navajal dan in uro volitve, ne pa volišča; vsled tega je jasno, da so kmečki volilci iz umevnih razlogov bili mnenja, da se bo vršila volitev po sedanjem običaju na sedežu županstva v B., in dejansko je tudi jako mnogo volilcev v B. došlo, dočim se je jako pičlo število volilcev udeležilo volitve v I. pod vodstvom prvega občinskega svetovalca.

Ker je ta nepravilnost vsekako vplivala na končni izid volitve, je deželna vlada volitev po vsej pravici razveljavila.

95. Ničnost volilnega postopanja, ako se ni volilnih imenikov na podlagi pravomočnih odlokov reklamacijske komisije popravilo. (O. 9. maja 1891 št. 3591. Z. XXV. št. 316/A.)

F. M. se je pritožil proti volitvi v XI. dunajskem okraju, ker se več volilcev, dasi so z uspehom svojo volilno pravico reklamirali, ni vpisalo v volilni imenik.

Občinski svet dunajski je pritožbo zavrnil, upravno sodišče je dotični sklep občinskega sveta iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Občinski svet priznava v svojem protispisu, da je res 5 volilcev svojo volilno pravico reklamiralo, da se je reklamaciji tudi ugodilo, a da se jih vkljub temu ni vpisalo; iz tega je nedvomno razvidno, da se je vpis v volilni imenik, ki bi ga bil moral po §-u 16 obč. vol. reda magistrat t a k o j izvršiti, opustil, da torej ta volilni imenik, ki je bil podlaga volitve, ni po zakonitih predpisih.

Protispis hoče sicer ta ugovor zavrnuti v reklamacijsko postopanje, a to sloni na napačni razlagi zakona, kajti reklamacijsko postopanje ima le namen dognati volilno pravico in se nanašajo ugovori le na že sestavljene ter razgrnene volilne imenike, ne pa na formalne nepravilnosti reklamacijske komisije. Saj tudi ni moči takih formalnih nepravilnosti, katere nastanejo šele po preteku reklamacijske dobe, pravočasno predlagati v popravilo.

Protispis se sklicuje dalje na § 16 obč. vol. reda, po katerem se 8 dni pred volitvijo ne sme volilnih imenikov popravljati, ter hoče s tem namigniti, da se ni dalo več volilnih imenikov popraviti. Na to pa je odgovoriti, da je s to določbo le izrečeno da morajo biti volilni imeniki 8 dni pred volitvijo popolnoma dogotovljeni in je torej reklamacijsko postopanje tako urediti, da se tega roku lahko drži, nikakor pa niso oblastva upravičena, volilne imenike nepopolne in nedovršene pustiti in jih rabiti za podlago volitve. Ako pa manjka volilnemu aktu od zakona zahtevane, brezpogojne podlage, provzroča to absolutno ničnost volilnega postopanja, ker se tudi nikakor ne da vpoštevati, kak vpliv je imela taka nezakonita podlaga na izid volitve.

96. Korarje, kateri ne izvršujejo dušnega pastirstva, je vpisati v volilni imenik po razmerju davka. (O. 11. februarja 1902 št. 1402. Z. XXVI. št. 839/A.)

Pri sestavi volečih razredov za volitev v B. se je vpisalo po razmeri predpisanega davka dva korarja v II. voleči razred, dva pa v tretji voleči razred. Vsled reklamacije je reklamacijska komisija ukrenila, da je vse štiri korarje vpisati v I. razred, češ, ker so korarji dosedaj vedno v I. razredu volili, ker § 15 občinskega vol. reda uvrstitev dušnih pastirjev v I. razred predpisuje, ker so korarji z ozirom na njih dostojanstvo v VIII. činovnem razredu in ker so bili vsi ti preje župniki in so torej v svoji župnji volili v I. razredu, ker jih torej ne gre sedaj, ko uživajo višje dostojanstvo, poriniti v nižji volilni razred. Pritožbi proti temu odloku je pa upravno sodišče ugodilo ter izpodbijani odlok radi nezakonitosti razveljavilo iz razlogov:

Za vpis v I. volilni razred v zmyslu §-a 15 obč. vol. reda je ne glede na vsoto predpisanega davka neobhodno potrebno stalno izvrševanje dušnega pastirstva. Tega pogoja pa pri teh štirih

korarjih ni. Kajti ako je tudi s stolnim kapiteljem spojeno dušno pastirstvo, vendar izvršuje to dušno pastirstvo en sam korar s pomočjo kaplanov; ker s kanonikatom samim na sebi ni spojeno dušno pastirstvo. Nihče teh štirih korarjev pa ni trdil, da kdo izmed njih izvršuje dušno pastirstvo, omenili so le, da so stalno nameščeni duhovniki. Ta lastnost pa jim ne daje prednostne volilne pravice v I. razredu, tem manj, ker niso stalno v dušnem pastirstvu nameščeni in ker ni sporno, da z ozirom na predpisane davke ne spadajo v I. razred.

97. Ako ni določbe volilnih ur za vsak posamezen volilni razred, to še ne utemeljuje ničnosti volilnega postopanja. (O. 17. marca 1902 št. 2579. Z. XXVI. št. 925.)

Pritožba na upravno sodišče pravi, da v volilnem razglasu ni bilo navedene ure, kdaj se prične volitev v vsakem volilnem razredu, to pa nasprotuje določbi §-a 18 obč. vol. reda za Kranjsko.

Upravno sodišče je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo.

Po navedeni določbi volilnega reda je volitev najmanj osem dni preje objaviti tako, da se javno pove, na katerih krajih, katere dneve in ob kateri uri se posamezni volilni razredi zbero. Po §-u 21 volilnega reda voli najpreje tretji, potem drugi in končno prvi razred.

Iz volilnega razglasa je razvideti, da je bila volitev v vseh treh razredih določena na eden in isti dan ob 2. popoldne. Iz tega je razvidno, da se je imela volitev pričeti ob 2. popoldne v tretjem volilnem razredu in potem nadaljevati po vrsti za drugi in prvi razred. Ako je bil torej v razglasu naveden samo pričetek volitve tretjega razreda, ne pa tudi drugega in prvega razreda, v tem ni moči najti nikake ničnosti, ker je bila volitev za vse tri razrede odrejena na en popoldan in ker je v zakonu že določeno, po kateri vrsti volijo posamezni volilni razredi; tem manj je tu ničnost, ker ima ob malenkostnem številu volilcev besedilo §-a 18 obč. vol. reda le takrat odločilen pomen, ako naj se vrši volitev na razne dneve.

98. Ustno glasovanje; dopustno je, da prečita glasovnice tretja oseba. (O. 26. januarja 1903 št. 1092. Z. XXVII. št. 1504.)

Pritožba na upravno sodišče proti odloku deželne vlade kranjske je bila naperjena zaradi tega, ker je 30 z imenom navedenih volilcev nasproti določbi §-a 24 volilnega reda ob poklicu oddalo kaplanu V. O. glasovnico, na katerih so bile osebe za odbor zapisane, da torej teh 30 oseb ni osebno volilo.

Upravno sodišče je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo.

Res je, da § 24 obč. volilnega reda za Kranjsko predpisuje samo ustno glasovanje, ki se naj na najnaravnejši način tako izvrši, da vsak poklican volilec imenuje toliko imen, kolikor oseb je v odbor voliti. Ni pa dvomiti, da ustnost glasovanja ni prikrajšana, ako poklican volilec imena onih oseb, katere hoče voliti, z listka prečita; takega postopanja tudi ni moči prepovedati, ker je umevno, da marsikateri volilec ni zmožen toliko oseb hkratu (v tem slučaju 6 odbornikov, oziroma tri namestnike) prosto na pamet povedati, ne da bi katero ime prezrl. Če se pa volilci, kateri niso čitati večši, ali iz kakega drugega razloga poslužujejo tretje osebe, ki jim za odbor namenjene osebe z listka prečita, je naravno, da ne nastane tako iz ustnega, po zakonu predpisanega glasovanja pismeno glasovanje.

Takšno postopanje, samo da se ni volilna svoboda omejevala in da je volilec nedvomno svoje mnenje hotel izraziti, ni kršenje načela ustnosti, torej tudi ne kršenje zakona in tudi ne volitev s pooblastilom (§-i 4 do 8 obč. vol. reda), ker se je volitev vršila neposredno v pričo volilca.

99. Politično oblastvo je upravičeno ves volilni akt razveljaviti na podlagi državnega nadzorstva iz uradnih ozirov. (O. 21. novembra 1903 št. 12.030. Z. XXVII. šte. 2148/A.)

A. G. in drugi so se pritožili na upravno sodišče, ker so politična oblastva razveljavila ves volilni akt občinske volitve v K. in so odredila novo volitev v vseh treh razredih na podstavi volilnih imenikov, katere naj bi bilo vnovič sestaviti in na vpogled razgrniti.

Politična oblastva utemeljujejo ta ukrep, ker se je proti §-u 14 obč. vol. reda z ozirom na število upravičenih volilcev volilo samo 18 odbornikov in 9 namestnikov namesto 24 odbornikov in 12 namestnikov, in ker se je v I. volilni razred, ki naj

voli 8 odbornikov in 2 namestnika, proti določbi §-a 15 občinskega vol. reda vpisalo le 18 volilcev.

Pritožitelji ugovarjajo zakonitosti odredbe političnih oblastev, ker spada porazdelba volilcev v posamezne razrede v volilno postopanje, proti kateri se v zmislu §-a 17 obč. vol. reda ni nihče pritožil, in se vled tega to volilno postopanje ne more razveljaviti niti na podlagi občinskega volilnega reda, niti na podlagi državnega nadzorstva. Kvečjemu bi bila politična oblast upravičena odrediti dopolnilne volitve v III. in nove volitve v II. in I. razredu.

Upravno sodišče pa je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrglo.

Po §-u 17 in 33 obč. vol. reda ima politično oblastvo res le takrat pravico razsojati, kadar so pravočasno vloženi ugovori zaradi pripravljalnega volilnega postopanja ali pa zaradi volitve, in obč. vol. red nima nobene izrecne določbe, kdaj sme državna oblast nezakonite odredbe v volilnem postopanju ali pri volitvi razveljaviti »iz uradnih ozirov«.

Napačno je pa mnenje pritožiteljev, da je v tem pogledu edino le merodaven obč. vol. red, in da državni upravi iz državnega nadzorstva ne pristojata pravica, nezakonite volitve razveljaviti iz uradnih ozirov.

Uporaba državnega nadzorstva v zmislu §-a 102 občinskega reda ni z ozirom na § 33 obč. vol. reda nikakor izključena, kajti pravi nezmisel bi bil domnevati, da se zakon — dajoč državni upravi splošno pravico do nadzorstva nad občinami, da svojega delokroga ne prekoračijo in da ne kršijo zakonov — tam ne sme uporabljati, kjer gre za točne zakonske predpise, kako je sestavljati občinski odbor, in da bi bilo to državno nadzorstvo le zavisno od pravočasno vloženi pritožb strank. Ta nazor je tem manj utemeljen, ker so obč. volilni redi — kakor je iz §-a 16 obč. reda razvidno — samo podrobne izvršilne naredbe k načelnim določbam III. poglavja občinskega reda, h katerim osobito pripada določba o številu občinskih odbornikov.

Ker je na eni strani določena zahteva zakona, da je pri sestavi občinskega odbora upoštevati predpise občinskega reda in obč. vol. reda, na drugi strani pa je v §-u 17 in 33 občinskega vol. reda zajamčeno volilcem, svoje pravice v volilnem postopanju

in ob volitvi varovati, in ker ni nobene določbe, kako je postopati ob očitno nezakoniti sestavi občinskega odbora, proti kateri ni bilo od strank ugovora, onda je sklepati, da se zakonodavcu ni potrebno zdelo, v zakon vsprejeti posebne določbe, saj ima državna uprava na podlagi svojega nadzorstva pravico, osigurati izpolnjevanje zakonovih določeb glede sestave občinskega odbora.

V le-tem slučaju je neizpodbijano, da je vseh volilcev 440, da se je volilo le 18 občinskih odbornikov in 9 namestnikov in da se je v I. razred vpisalo nasproti določbi §-a 15 občinskega vol. reda samo 18 volilcev. Torej je bil ukrep državnih oblastev povsem zakonit.

A tudi izrek, da je sestaviti nove volilne imenike, jih znova javno razgrniti in vnovič reklamacijsko postopanje uvesti, je popolnoma zakonit, ker so razlogi, iz katerih se je volilni akt razveljavil, v tesni zvezi z vsebino volilnih imenikov in s sestavo volilnih razredov.

100. Občina sama nima aktivne volilne pravice. (O. 21. februarja 1904 št. 1920. Z. XXVIII. št. 2398/A.)

V volilnem imeniku za razpisane občinske volitve v občini H. je bila vpisana tudi »občina H.« Reklamaciji za izbris volilke ni ugodila niti reklamacijska komisija, niti okrajno glavarstvo v C.

Upravno sodišče je na pritožbo dr. D. v C. ti odločbi radi nezakonnosti iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Glasom §-a 1 obč. vol. reda za Štajersko imajo volilno pravico oni občinci, ki so avstrijski državljani ter plačujejo od svojega nepremičnega posestva, obrta ali dohodkov v občini neposreden davek. Da je kdo k volitvi v občinski zastop na podlagi predpisanega davka upravičen, je treba, da je član občine, občina pa ne more biti svoj lasten član, nego izvršuje ona pravico, da si priskrbi svoje zastopstvo, po svojih k volitvi upravičenih občincih in torej se ne more sama te volitve udeležiti.

Pripomnja. Ta odločba je zaradi tega jako važna, ker je do sedaj brez izjeme običajno, da se občino z ozirom na njeno nepremično posestvo ali iz drugih naslovov na podlagi predpisanega davka vpiše v volilni imenik, in da se običajno župan v imenu občine volitve udeleži. Posledica tega pa je, da se tudi pri seštetju davka, razdelitvi na tri dele in sestavi volilnih razredov davek občine v pošte v jemlje, ter se vsled tega volilci

krivično v posamezne voleče razdelke vpišejo, kar je pa skoraj v vseh slučajih največjega pomena.

101. Premembe, katere samooblastno povzroči župan na razpoloženih volilnih imenikih, utemeljujejo ničnost celega volilnega akta. (O. 24. marca 1904 št. 3034. Z. XXIX. št. 2501/A.)

E. R. in drugi so se pritožili zoper volitev občinskega odbora v Z., ker povodom volitve ni predložil župan prvotnih, potom reklamacijskega postopanja pravnomočnih volilnih imenikov, nego novo sestavljene imenike. Nadalje trdi pritožba — in tega namestništvo v izpodbijanem odloku ne oporeka — da je župan samooblastno, torej brez sklepa reklamacijske komisije vpisal 7 oseb v volilni imenik III. razreda, od katerih so se 4 volitve udeležile; to da je — po mnenju namestništva — za končni izid brez pomena.

Upravno sodišče pa je odločbo namestništva iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Dognano je, da je župan v Z. proti jasni določbi §-a 18 obč. vol. reda prvotni in pravnomočni volilni imenik spopolnil, ko je v imenik III. vol. razreda vpisal 7 oseb, ter ni v tem samooblastnem postopanju zahteval sklepa reklamacijske komisije. Navedena zakonova določba pa spada med one, katerih stroga izvršitev je neobhodno potrebna, drugače je pravica do kontrole prizadetih povsem brez pomena (iluzorna). Smatrati je torej, da povzročuje kršenje tega predpisa pod vsakim pogojem in ne glede na posledice ničnost volilnih imenikov in torej tudi ničnost volitev, katere so se vršile na podlagi teh imenikov.

Brez pomena je, so se li te premembe v volilnih imenikih izvršile tekom v §-u 18 označenega 8-dnevnega rokú, kajti ta prepoved glede prememb v volilnih imenikih se ne tiče samooblastnih, ampak dopustnih popravil. Ker se je namestništvo proti tem nazorom spuščalo v preiskavo, koliko so te premembe vplivale na izid volitve, je s tem zakon napačno razlagalo. Zato je bilo izpodbijani odlok razveljaviti.

102. Prečitati volilni imeniksme priglasovanjule član volilne komisije. (O. 11. maja 1904. Z. XXVIII. št. 2632/A.)

G. G. in drugi so se pritožili proti odloku deželne vlade v Č., s katerim so se občinske volitve v R. potrdile. V svoji pritožbi

se sklicujejo na § 23 vol. reda, ki je kršen s tem, da ni član volilne komisije prečital volilnega imenika povodom glasovanja.

Upravno sodišče je pritožbo spoznalo upravičeno ter je izpodbijani odlok iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Iz izpovedeb prič in iz poročila volilne komisije je dokazano, da volilnih imenikov povodom glasovanja ni prečital član volilne komisije, ampak prvi dan policijski stražnik, drugi dan pa občinski tajnik.

Po §-u 23 obč. vol. reda pa mora volilce klicati po vrsti, kakor so vpisani, član volilne komisije. Po tej kategorični določbi je torej izključeno, da bi kdo drugi, kakor član volilne komisije, volilce k glasovanju pozival, ter daje zakon prečitanje volilnega imenika direktno v roke volilne komisije, ne pa pod njeno nadzorstvo. Ugovor volilne komisije, da ni bil noben član te komisije čitanja večš, ni merodaven, ker je z ozirom na zgoraj navedeno zakonsko določbo stvar župana, volilno komisijo tako sestaviti, da je možno ustreči temu zakonovemu predpisu.

103. Pristojnost novoizvoljenega občinskega odbora, da izreče globo proti onim članom, ki neopravičeno izostanejo od volitve starejšinstva. (O. 22. junija 1904 št. 6806. Z. XXVIII. št. 2756/A.)

F. P. in drugi v S. so se pritožili proti deželnemu odboru kranjskemu, ki je potrdil sklep starega občinskega odbora, da se obsodi v globo občinske odbornike, ki so od volitve starejšinstva neopravičeno izostali.

Upravno sodišče je izpodbijani odlok deželnega odbora zaradi nezakovitosti iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Po §-u 34 obč. vol. reda za Kranjsko skliče nastarejši odbornik novega odbora vse odbornike k volitvi starejšinstva. Tiste odbornike, kateri v napovedanem času ali ne pridejo, ali pa odidejo, predno je volitev končana in se ne morejo veljavno opravičiti, zadene globa, katero sme do 40 K prisoditi občinski odbor. K takemu sklepu pa je po zvezi posameznih določeb navedenega zakona upravičen le novi občinski odbor. Tak sklep je napraviti z navadno večino navzočih odbornikov, ako navzoči sploh tvorijo večino novega občinskega odbora, kajti občinski volilni red ne pozna drugačne določbe.

Nasprotno mnenje se osobito iz §-a 42 obč. reda ne da izvajati, ker se le-ta z ozirom na IV. poglavje občinskega reda, v katero je uvrščen in katero določa delokrog občine in občinskega odbora na eni, starejšinstva in župana na drugi strani, naslanja le na sklepe že ustanovljenega odbora — torej po izvršeni izvolitvi starejšinstva in župana. V tem slučaju pa ne gre za sklepe ustanovljenega občinskega odbora, nego nasprotno le za korake v svrhu izvolitve župana in starejšinstva. Vsled tega je bilo izpodbijani odlok deželnega odbora kranjskega, sloneč na pravnem mnenju, da je treba za sklepanje v zmislu §-a 42 občinskega reda navzočnosti dveh tretjin občinskih odbornikov, na podstavi §-a 7 zakona z dne 22. oktobra 1875 št. 36 d. z. razveljaviti radi nezakonitosti.

104. Glasove virilistov je vračunati v sklepčnost občinskega odbora povodom volitve starejšinstva. (O. 24. januarja 1906 št. 955. Z. XXX. št. 4115/A.)

Dne 30. decembra 1903 izvršeno volitev starejšinstva v Trziču so politična oblastva razveljavila, ker je bilo navzočnih pri volitvi samo 13 odbornikov, dočim bi se smela v zmislu §-a 38 obč. vol. reda volitev izvršiti samo ob navzočnosti 15 odbornikov, ker šteje občinski odbor 12 odbornikov in 7 virilistov.

Proti izpodbijanemu odloku vložena pritožba stoji na stališču, da virilni glasovi pri računanju sklepčnosti sploh ne pridejo v poštev, ker je virilistom glasom §-a 17 obč. reda na prosto voljo dano, k občinskim sejam prihajati ali ne, torej v odbor le takrat vstopijo, ako se jim od slučaja do slučaja zljubi, občinskih sej se udeležiti. O vstopu v odbor torej ne more biti govora, ampak samo o udeležbi ali neudeležbi pri posameznih občinskih sejah. Sklepčnost je torej izračunati samo na podlagi 12 izvoljenih odbornikov, kar se je v tem slučaju tudi zgodilo.

Upravno sodišče je pritožbo iz nastopnih razlogov zavrnilo.

V §-u 17 občinskega volilnega reda za Kranjsko je navedeno prednostno stališče virilistov in pravica izražena z besedami: »v občinski odbor vstopiti brez izvolitve«. O pravici, poljubno k sejam prihajati ali izostajati in v prvem slučaju se tudi posvetovanja in sklepanja udeležiti, ni v zakonu nikjer govora. Ako se najvišje obdačeni poslužujejo pravice, v občinski odbor vstopati, so

toliko časa člani odbora, dokler prostovoljno ne izstopijo, ali pa dokler ne nastopijo okolščine, vsled katerih to pravico izgube.

Virilisti so torej prav tako, kakor izvoljeni odborniki, člani urada z vsemi, s tem uradom spojenimi pravicami in dolžnostmi. Nazor pritožiteljev, da imajo samo virilisti poljubno pravico, sej se udeleževati, ni v soglasju z zakonom, ker zakonodavec gotovo ni hotel dvoje vrst odbornikov ustvariti, take z odgovornostjo in take brez odgovornosti.

Deželna vlada in ministrstvo sta torej z vso pravico izračunala 12 odbornikov in 7 virilistov, torej skupaj 19 in potem od zakona zahtevane $\frac{3}{4}$ odbornikov s 15 odborniki ter sta vsled tega razveljavila protizakonito volilno postopanje pri volitvi županstva.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) V odškodninskih pravnih uslužbencev proti obrtnemu podjetniku imajo sodišča odločevati tudi o vprašanju, je li podjetnik moral uslužbenca zavarovati proti nezgodam. — Mlinarjeve dekle ki nima v mlinarskem obrtu opraviti, ni šteti med obrtne pomočnike, in mlinar ni zavezan, da bi jo javil zavarovalnici proti nezgodam; odgovoren je pa za poškodbe, ki jih dekla dobi pri mlinskih strojih, po 30. pogl. II. dela obč. drž. zakonika. — Varnostne odredbe obrtnega reda niso izdane le v zaščito delavcev (§ 74 obrtnega reda).

Tožnica A. je služila pri tožencu mlinarju B. kjer ji je bilo opravljati kuhinjska in poljska dela; nekoč jo je v mlinu potegnili do glavnega mlinskega vretena tako da je vsled poškodb postala nesposobna za vsako delo. Toži torej gospodarja na odškodnino ter opira svoj zahtevek na naslove, ki so razvidni iz niže navedenih sodnih odločeb. Toženec je ugovarjal predvsem nedopustnost pravne poti, a okrožno sodišče v Rudolfovem je zavrnilo s sklepom od 20. marca 1906 ta ugovor in sklenilo, da je v glavni stvari razpravljati šele po pravokrepnosti tega sklepa.